

Remissvar på Betänkande av utredningen Återstart för kulturen – Från kris till kraft, SOU 2021:77

Kulturnämndens yttrande

Kulturnämnden, Region Stockholm (nedan Region Stockholm), ser positivt på regeringens initiativ till att, under rådande covid-19-pandemi, sammanfatta de konsekvenser som pandemin inneburit och alltjämt innebär för kultursektorn och analysera vilka lärdomar som kan dras av dessa. Nämnden finner i stort såväl utredningsdirektiven som utredningens framlagda förslag som angelägna och väl avvägda.

Region Stockholm ställer sig dock tveksam till föresatsen att inom ramen för en relativt hastigt genomförd återstartsutredning även lägga fram förslag till en långsiktig förstärkning av kulturens ekonomiska förutsättningar. För att ordentligt analysera kulturlivets strukturella utmaningar och avge förslag till insatser för att bemöta dessa bedömer Region Stockholm att det kan behövas mer allomfattande och djuplodande analyser. Det finns nu en risk att regeringen beaktar förslag som i sin helhet vill väl men i alla detaljer riskerar att slå fast en ekonomisk ordning som inte helt förmår möta utmaningarna eller än värre kan skapa nya strukturella skevheter.

Region Stockholm tillstyrker dock utredningens förslag att långsiktigt förstärka den sedan länge underfinansierade kultursamverkansmodellen (förslag 7.3.3). Ett förstärkt statligt anslag till kultursamverkansmodellen är av stor vikt, och det är avgörande att förstärkningen blir generell samt löper över tid. Region Stockholm står utanför modellen men förutsätter att förstärkningen, liksom vid tidigare tillfällen, även kommer utpekade kulturverksamheter i Stockholmsregionen till del, enligt förordningen om statsbidrag till regionala och lokala kulturinstitutioner (förordning 1996:1598). Region Stockholm önskar gärna dialog med kulturdepartementet i frågan om så blir aktuellt.

Utredningens förslag 7.2.2 öppnar även för att de utökade medlen till kultursamverkansmodellen också skulle kunna avsättas till de regionala utvecklingsbidrag som disponeras av Kulturrådet. Region Stockholm vill därför särskilt uppmärksamma regeringen på att dessa utvecklingsbidrag *ej* är möjliga att söka av aktörer inom det stora fria kulturlivet i

Stockholmsregionen, till skillnad från fria kulturaktörer i övriga regioner som omfattas av samverkansmodellen. Inte minst borde Stockholms läns blåarsymfoniker som genom aktuella inriktningar i Statens kulturråds regleringsbrev vara föremål för statligt stöd. (Detta gäller undantaget de utpekade regionala verksamheterna enligt förordningen som nämnts ovan.) Region Stockholm anser att detta förhållande behöver ses över skyndsamt, då det länge har missgynnat det fria kulturlivet nationellt vilket till stora delar är verksamt i Stockholmsregionen.

Region Stockholm noterar utredningens användning av Myndigheten för kulturanalys tillämpning av de kulturpolitiska målen och vill övergripande peka på tendensen att omtolka dessa från att ha varit strävansmål till att bli mer operativa effektmål som problematisk.

Att utredningen så tydligt pekar på de enskilda konstnärernas utsatta situation inom samtliga konstområden ser Region Stockholm som positivt, liksom de utmaningar som lyfts av utredningen och som pandemin gjort tydliga. Inte minst kopplat till socialförsäkringssystemen. Region Stockholm ställer sig också positiv till att utredningen lyfter fram regionernas arbete med offentlig gestaltning samt vikten av enprocentregeln.

Området kultur och hälsas omnämnande i utredningen ser Region Stockholm som värdefullt, inte minst med bakgrund mot det framgångsrika arbete som inom regionen bedrivs på området genom Kompetenscentrum för kultur och hälsa.

Region Stockholm instämmer i utredningens bedömningar om behovet av en breddad finansiering inom kulturområdet. I övrigt lämnar Region Stockholm även nedan mer konkreta synpunkter på enskilda förslag i återstartsutredningen.

5.4.5 Bedömningar

Region Stockholm invänder mot utredningens bedömning att staten bör skapa ytterligare förutsättningar för fria kulturaktörer i samverkan med offentliga verksamheter att arbeta med demokratifrämjande projekt. Vi bedömer snarare att en ökad grundfinansiering till ordinarie verksamhet såväl inom det fria och som det offentligt drivna kulturlivet gör större nytta för att främja demokratin. Projektmedel eller specialdestinerade medel tenderar att bidra till ökad administration – både hos den bidragsgivande instansen och den mottagande. Behovet av demokratifrämjande insatser har inte minst ökat inom folkbiblioteken, dit medborgare i allt större utsträckning söker sig för att få stöd bland annat med digitala myndighetstjänster.

7.3.4 Stärk civilsamhällets aktörer

Pandemin har med tydlighet visat hur viktig och samtidigt skör den ideella kultursektorn är. Det är framför allt den ideellt drivna kulturen som når ut lokalt i regionerna och möjliggör att både delta som utövare och ta del av kultur som publik även utanför de tätbebyggda områdena.

Ett extra stöd från staten är viktigt för den ideella kultursektorn och aktörer såsom bygdegårdar, amatörteaterföreningar och körer. Kommunerna är också viktiga aktörer för att stödja återstarten för den ideella kultursektorn. Det lokala ideella kulturlivet behöver bland annat stöd för att kunna behålla sina lokaler genom lättnader av lokalhyror.

7.6.1 Digitalisera kulturarvet

Region Stockholm välkomnar ökade resurser till digitaliseringen av kulturarvet, men en fråga som inte berörs i utredningen är hur det digitaliserade materialet också ska tillgängliggöras. Mycket material omfattas av upphovsrätt. Vägen framåt är att möjliggöra för kollektiva avtalslicenser, vilket också det kräver särskilda resurser. Ett exempel är Kungliga bibliotekets tjänst med digitaliserade dagstidningar, som är mycket populära bland biblioteksbesökare, men licenserna är dyra och kopplade till enskilda terminaler i biblioteken.

7.6.2 Utred hur bibliotekens utlån av e-böcker kan samordnas nationellt

Det är bra att utredningen lyfter e-boksfrågan liksom ersättningen till upphovsmännen. Det är viktigt att det nu blir ett högt tempo och fokus på lösningar som, i enighet med utredningens formulering, syftar till ”dels jämlik tillgång till digitala medier i hela Sverige, dels ekonomisk hållbarhet i hela systemet”.

Digitala lån bör arrangeras i en nationell tjänst. Låntagarna bryr sig inte om kommungränser. Den stora ljudboksboomen sker idag till stor del utanför folkbiblioteken och ökar ojämlikheten i tillgången.

7.6.4 Stärk rådgivningen om upphovsrätt

Region Stockholm instämmer i betänkandets förslag i behovet av att stärka rådgivningen till kulturaktörer, institutioner och enskilda konstnärer via PRV och Konstnärsnämnden. I detta sammanhang är det också av vikt att det kan förhandlas fram enkla lösningar för alla aktörer, föreningar, bibliotek med flera som möjliggör digitala uppläsningar och liknande utan att varje aktör måste ha egen expertkunskap inom området. Inom skolan och andra

utbildningssäten finns ett avtal mellan SKR och Bonus Copyright. På samma sätt behövs ett nationellt avtal som gör det enkelt för ett folkbibliotek eller en förening att arrangera exempelvis digital sagostund utan att det bryter mot upphovsrätten.

7.7.3 Samordna politiken för KKN

Region Stockholm ser positivt på förslagen men anser att förslagen bör stämmas av med de förslag som den nyligen tillsatta utredningen Ku 2021:03 *Nationell strategi för att främja de kulturella och kreativa näringarna* lämnar och ber dessutom att regeringen i det fortsatta arbetet löpande bedriva dialog med regionerna och med fördel också regionernas nystartade nätverk för KKN-frågor.

7.9 Bredda deltagandet och minska snedrekryteringen i kulturlivet

Region Stockholm anser att folkbildningen uppmärksammas för lite under detta avsnitt. Folkbildningen utgör genom studieförbund och folkhögskolor en viktig kulturarena och har betydelse, inte minst, för unga människors och underrepresenterade gruppers möjligheter att finna sin väg in i det kulturlivet.

7.10.2 Utred hur kultursamverkansmodellen kan utvecklas

Region Stockholm stödjer förslaget att särskilt utreda kultursamverkansmodellen. Relevanta iakttagelser och tankar om utveckling har presenterats i ett flertal utredningar genom åren, bland annat i SKR:s rapport "Hur bör kultursamverkansmodellen utvecklas?", från 2019. Det är samtidigt angeläget att en framtida utredning av modellen också förhåller sig brett till kulturområdets samtliga delar och inte bortser från exempelvis folkbildningens och föreningslivets betydelse.

Region Stockholm vill även påtala att en utredning av kultursamverkansmodellen, om den alls berör Region Stockholms inlemmade i modellen, bör ta höjd för en analys av de särskilda förutsättningar som råder i Stockholmsregionen. En sådan utredning behöver närmare analysera den särskilda kulturpolitiska spelplanen i denna region med, å ena sidan nationella kulturinstitutioner och den stora omfattningen av fria aktörer samt enskilda utövare. Och å andra sidan en avsaknad av kulturinstitutioner i regional regi. I sin nuvarande utformning av samverkansmodellen ser Region Stockholm dessutom att detaljrapporteringen behöver minskas, den konstnärliga friheten värnas och statliga insatser samordnas.

Region Stockholm vill också lyfta den modell för samverkan som tagits fram i regionen och tillämpats sedan antagandet av Kulturstrategi för Stockholmsregionen, en del av den regionala utvecklingsplanen, i juni 2018,

YTTRANDE
2022-01-24

Diarienummer:
KN 2021/1262

samt samverkan med Stockholms stad som konkretiseras inte minst genom bildandet av ett bolag för filmproduktion.